

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.5.21>

Огурченко Володимир Георгійович,

кандидат юридичних наук, докторант

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ORCID ID: 0009-0008-1752-9740

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ФУНКЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ

NORMATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF THE IMPLEMENTATION OF THE OPERATIONAL AND INVESTIGATIVE FUNCTION IN THE ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE: TODAY'S ISSUES

В науковій статті доведено, що нормативно-правові засади реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції встановлюють загальні вектори, цілі, фундаментальні концепції, конкретні правила, стандарти і процедури тощо, які лежать в основі реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції, а нормативні (правові) основи – репрезентують сукупність правових норм конкретного призначення (наприклад, порядку утворення територіальних чи відокремлених підрозділів, перевірки первинної оперативної інформації, негласного отримання інформації тощо).

Здійснено класифікаційний поділ нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної: 1) Конституція України та рішення Конституційного Суду України; 2) Закони України (звичайні – «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну поліцію», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про державну таємницю», «Про боротьбу з корупцією», «Про інформацію» тощо та кодифіковані – Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України); 3) підзаконні нормативно-правові акти вищих органів виконавчої влади (постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства внутрішніх справ України, у тому числі спільні з іншими органами влади); 4) відомчі підзаконні правові акти (накази Національної поліції України, розпорядження прокуратури при здійсненні нею повноважень з нагляду за додержанням законів оперативними підрозділами Національної поліції України); 5) документи, які регулюють адміністративну діяльність Національної поліції в рамках реалізації міжнародної співпраці у сфері оперативно-розшукової діяльності й загалом її належного здійснення (декларації, конвенції, угоди, меморандуми тощо).

Ключові слова: *нормативно-правові засади, засади, зобов'язання, Національна поліція, оперативно-розшукова функція, функція, адміністративна діяльність.*

Scientific articles have proven that the normative and legal basis for the implementation of the operative-investigative function in the administrative activity of the National Police establish general vectors, goals, fundamental concepts, specific rules, standards and procedures, etc., which are the basis for the implementation of the operative-investigative function in the administrative activity of the National Police police, and normative (legal) bases represent a set of legal norms for a specific purpose (for example, the procedure for the formation of territorial or separate units, verification of primary operational information, covert information acquisition, etc.). The classification division of regulatory and legal acts aimed at the implementation of the operative investigative function in the administrative activity of the National was carried out: 1) the Constitution of Ukraine and the decision of the Constitutional Court of Ukraine; 2) Laws of Ukraine (ordinary – "On operational and investigative activities", "On the National Police", "On organizational and legal bases of combating organized crime", "On state secrets", "On the fight against corruption", "On information" etc. and codified – Criminal Code of Ukraine, Criminal Procedure Code of Ukraine); 3) subordinate legal acts of higher executive authorities (resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, including joint ones with other authorities); 4) departmental subordinate legal acts (orders of the National Police of Ukraine, orders of the prosecutor's office in the exercise of its powers to supervise compliance with laws by operational units of the National Police of Ukraine); 5) documents that regulate the administrative activities of the National Police within the framework of the implementation of international cooperation in the field of operative and investigative activity and in general its proper implementation (declarations, conventions, agreements, memoranda, etc.).

Key words: *regulatory and legal principles, principles, obligations, National Police, operative and investigative function, function, administrative activity.*

Постановка проблеми. Оперативно-розшукова функція є особливим видом адміністративної діяльності Національної поліції, яка пов'язана з певними обмеженнями конституційних прав і свобод громадян. Зокрема у статті 3 Конституції України проголошено серед іншого таке: «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. У інших статтях Конституції України гарантується, що конституційні права і свободи громадян не будуть обмежені (стаття 64), за виключенням обставин, які прямо зазначені в Конституції. Такими обставинами є: 1) введення надзвичайного чи воєнного стану (стаття 64); 2) у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (ч. 2 статті 30); 3) з метою запобігти злочині чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи (статті 31); 4) лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 1 статті 32) [1]. Крім того, конкретизація щодо наявності таких обставин, суб'єктів здійснення та процедур реалізації обмежень конституційних прав і свобод громадян обов'язково надається в спеціальних законах або у рішеннях суду.

Таким чином, держава взяла на себе зобов'язання, належним чином врегулювати та контролювати діяльність державних органів загалом, у тому числі правоохоронних органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність.

Означене «зобов'язання» має прояв у межах визначення, як приклад: порядку функціонування Національної поліції загалом, та у контексті реалізації оперативно-розшукової функції – зокрема; забезпечення умов (у тому числі ресурсів) для належної реалізації нею функціональних обов'язків; обсягу її правових можливостей та заборон тощо. Тому, на наш погляд, цілком логічно є необхідним зосередитись на нормативно-правових засадах реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-правовою основою для аналізу питань, пов'язаних із визначенням нормативно-правових засад реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції стали роботи вчених, а саме: С. В. Албула, В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, О. В. Батраченко, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, Ю. Є. Белін-

ського, П. Д. Біленчука, О. В. Горбачова, Ю. Я. Гладуна, В. А. Глухвері, В. А. Гуменюка, О. В. Джафарової, С. В. Діденка, А. В. Долинного, О. М. Дручека, С. Ю. Жили, В. О. Заросила, В. П. Захарова, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, Д. М. Ластовича, А. В. Мовчана, О. В. Негодченка, В. П. Петкова, Г. Р. Парханова, А. М. Подоляки, В. І. Фелика С. О. Шатрави, В. В. Шендрика, І. Р. Шинкаренка тощо.

Мета даної наукової праці полягає у з'ясування змісту нормативно-правових засад реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції та здійсненні систематизації правових основ означеної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загалом термін «засади», згідно з тлумачним словником, означає те, на чому що-небудь ґрунтується, тримається, базується; головна складова частина чого-небудь, серцевина, ядро; джерело, база виникнення, розвитку чого-небудь; головні підвалини чого-небудь; провідні принципи, правила, якими хто-небудь постійно керується в житті, діяльності [2, с. 685]. Тому в Конституції України слово «засади» зустрічається 18 разів, а її Розділ 1 «Загальні засади» – встановлює провідні принципи на яких базується уся державна система України.

Означене є цілком логічним з огляду на те, що у лексичному аспекті категорія «засади» вважається відповідною категорії «принципи» [3, с. 144]. Тут доцільно послатися на дослідження В. Божка [4], який підкреслює, що термін «засада» є ширшим за поняття «принцип» і складається з тих явищ, які охоплює остання категорія [5, с. 27]. Вчений переконаний, що засади – це те підґрунтя, на основі якого здійснюється певна діяльність; це ідеї, які визначають стратегічний напрям діяльності держави в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства [4, с. 124; 6, с. 47]. Близько до такого значення ця категорія вживається в Конституції України та назвах низки законів України («Про засади запобігання і протидії корупції», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про засади державної мовної політики» тощо), але вичерпне тлумачення його в жодному акті не подається.

Щодо нормативно-правових засад зазначимо, що на офіційних сторінках органів публічної влади чи місцевого самоврядування систему законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів визначають терміном «нормативні засади», однак хоч рідше, але і як «нормативно-правові засади». Ю. Шпарага констатує, що на сторінках

правової літератури згаданий термін не знайшов свого закріплення. Частіше тут уживаються терміни «правова основа», «правові засади» [7, с. 134] як нормативно-правовий базис, що складається з офіційних документів держави, які своїми положеннями регулюють окрему групу суспільних відносин, що виникають у різних сферах суспільного життя [8, с. 98].

Зазначимо, що Ю. Фролов асоціює нормативно-правові засади вищих навчальних закладів із сукупністю чинних нормативно-правових актів, що визначають мету, принципи, завдання, функції діяльності закладів вищої освіти, окреслюють їхній правовий статус [9, с. 1079]. Аналогічну думку висловлює й О. Жарова [10, с. 49]. О. Звіздай вважає, що нормативно-правове поле функціонування та розвитку місцевого самоврядування в Україні складається з регуляторних актів різних рівнів, які можна умовно розділити на певні групи [11, с. 244]. Отже, терміни «нормативні засади», «нормативно-правові засади», «правова основа» [7, с. 134] на переконання окремих вчених є синонімічними і узагальнюючи більшість визначень, які надають вчені – це сукупність нормативно-правових актів, що становлять нормативне підґрунтя для врегулювання певного кола суспільних відносин.

Зокрема вчена В. Боняк, здійснивши аналіз інтерпретацій слів «засади» та «основи» стверджує, що: 1) вказані терміни розглядаються вченими як синоніми, про що свідчить трактування: а) «засад» – через основи; б) «основ» – через засади [12, с. 66]. Аналогічна ситуація й з чинним законодавством. Як приклад, Закон України «Про основи національного спротиву» визначає правові та організаційні засади національного спротиву, основи його підготовки та ведення, завдання і повноваження сил безпеки та сил оборони та інших визначених цим Законом суб'єктів з питань підготовки і ведення національного спротиву [13]. Однак слід враховувати, що ці категорії можуть мати й різне змістове навантаження. Зокрема, на нашу думку, категорія «основи» є більш фундаментальною і конкретизованою порівняно із «засадами», які, своєю чергою, є більш абстрактними. Тобто можна припустити, що нормативно-правові засади встановлюють загальні вектори, цілі, фундаментальні концепції, конкретні правила, стандарти і процедури тощо, які лежать в основі реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції, а нормативні (правові) основи – репрезентують сукупність правових норм конкретного призначення (наприклад, порядку утворення

територіальних чи відокремлених підрозділів, перевірки первинної оперативної інформації, негласного отримання інформації тощо).

Зазначимо, що, як приклад, С. Албула під правовою основою оперативно-розшукової діяльності у боротьбі зі злочинністю, розуміє науково обґрунтовану систему норм, які містяться в законах і підзаконних нормативно-правових актах і створюють правові передумови для здійснення оперативно-розшукових заходів або безпосередньо регламентують правові, організаційні і тактичні питання застосування оперативно-розшукових сил, засобів, методів і форм боротьби зі злочинністю [14]. Інший автор, І. Шинкаренко, визначаючи правову основу діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ як систему правових норм, вказує на те, що крім національних нормативно-правових актів така діяльність регламентується міжнародно-правовими угодами і договорами, котрі створюють правові умови проведення оперативно-розшукових заходів щодо зовнішнього спостереження, оперативної установки та розвідувально-пошукової роботи, які визначають їх законність, а також регламентують правові та організаційні питання забезпечення соціального і правового захисту співробітників цих підрозділів [15].

Тому з впевнено можна стверджувати, що безпосередній вияв аналізованих засад репрезентується через сукупність правових основ, об'єктивованих системою чинних нормативно-правових актів. Як зазначає О. В. Джафарова, норми права містяться, головним чином, у нормативно-правових актах – офіційних документах органів публічної влади й більшість норм права має формально визначений характер, однак це не може бути підставою для унеможливлення регулювання суспільних відносин у цілому за допомогою інших засобів правового регулювання (норм моралі, звичаїв, корпоративних норм тощо) [16, с. 126–127].

На нашу думку, увесь масив нормативно-правових актів, що визначають систему нормативно-правових засад реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції можна класифікувати наступним чином:

1) Конституція України та рішення Конституційного Суду України, як такі, що встановлюють основоположні правила організації державних справ, адміністрування та регулювання суспільних відносин, права та обов'язки різномірних суб'єктів у правовій та соціальній площинах;

2) Закони України: «Про оперативно-розшукову діяльність» – є основним, базовим нор-

мативно-правовим актом, яким встановлено підстави та визначено суб'єктів проведення оперативно-розшукової діяльності; «Про Національну поліцію» – є функціональним для досліджуваного суб'єкта, адже визначає його правовий статус, у тому числі як суб'єкта реалізації оперативно-розшукової функції; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» – є спеціальним, в якому деталізується зміст та сутність заходів щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю, зокрема негласних та наслідків їхнього застосування; «Про державну таємницю» – є організаційним, що встановлює процедури поводження з інформацією, що має особливе значення в контексті захисту національної безпеки України (зокрема інформація: (а) про особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність або розвідувальну чи контррозвідувальну; (б) про засоби, зміст, плани, організацію, фінансування та матеріально-технічне забезпечення, форми, методи і результати оперативно-розшукової, розвідувальної і контррозвідувальної діяльності; (в) про осіб, які співпрацюють або раніше співпрацювали на конфіденційній основі з органами, що проводять таку діяльність; (г) про склад і конкретних осіб, що є негласними штатними працівниками органів, які здійснюють оперативно-розшукову, розвідувальну і контррозвідувальну діяльність – може бути віднесена до державної таємниці [17]); «Про боротьбу з корупцією» – є спеціальним, в якому оперативним підрозділам Міністерства внутрішніх справ (в тому числі – Національній поліції) надано право вести оперативно-розшукову діяльність з метою виявлення корупційних проступків; «Про інформацію» – є організаційним, який регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації [18] (в тому числі і такої, що була отримана під час проведення оперативно-розшукових заходів) тощо;

3) Кодекси України – кримінальний та кримінально-процесуальний. Зокрема норми КПК України містять вказівки про те що: 1) прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (як і слідчий органу досудового розслідування, та в окремих випадках – дізнавач) уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; 2) під час виконання доручень слідчого, дізнавача, прокурора співробітник оперативного під-

розділу не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора; 3) доручення слідчого, дізнавача, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом; 4) підозрюваний має право вимагати відшкодування шкоди завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність; 5) не можуть бути визнані допустимим доказом показання з чужих слів, якщо вони даються співробітником оперативного підрозділу стосовно пояснень осіб під час здійснення ним кримінального провадження; 6) контроль за вчиненням злочину передбачає з-поміж іншого контрольовану поставку та контрольовану і оперативну закупку; 7) здійснення розшуку підозрюваного може бути доручено оперативним підрозділам [19]. Своєю чергою, Кримінальний кодекс України загалом визначає, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили. У тому числі йдеться про: а) передачу або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової діяльності, у сфері оборони країни особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства; б) примушування давати показання при допиті шляхом незаконних дій з боку працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність; в) розголошення даних оперативно-розшукової діяльності або особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані або незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в оперативно-розшуковій діяльності [20];

4) підзаконні нормативно-правові акти вищих органів виконавчої влади: наприклад, постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 року № 939 «Порядок організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» визначає відомості, що згідно із рішеннями державних експертів з питань таємниць становлять державну таємницю у визначених законодавством сферах [21]; спільний наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів

України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» врегулює загальні процедури організації проведення негласних слідчих дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, забезпечення додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів [22]; накази Міністерства внутрішніх справ України: від 05 травня 2016 р. № 07 «Про затвердження Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України» (має режим «таємно» відсутній в публічному доступі); Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12 вересня 2016 р. № 917 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємного використання систем відеоспостереження Служби безпеки України, Управління державної охорони України, Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України» визначає порядок взаємного використання систем відеоспостереження, що належать означеним суб'єктам і встановлюються ними у громадських місцях [23]; спільний наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національного антикорупційного бюро України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України від 20 жовтня 2017 р. № 115/197-о/297/586/869/857 «Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів» [24] регулює взаємодію оперативних співробітників Національної поліції з іншими працівниками, які визначені в наказі при виконанні запитів на проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення та розшуку активів в рамках кримінального провадження;

5) відомчі підзаконні правові акти: (йдеться зокрема про те, що закони України, акти Президента, Кабінету Міністрів України та Міністерства внутрішніх справ України можуть конкретизуватися в підзаконних актах Національної поліції, проте, зрозуміло, не лише за наявності в них відповідного припису, а і в будь-якому іншому випадку, коли Національна поліція, будучи упо-

вноваженою приймати підзаконні акти у відповідній сфері, вважає таку конкретизацію регулювання в якості необхідної (якщо, певна річ, немає прямої заборони на врегулювання тих чи інших відносин підзаконними актами чи така заборона не впливає з самого характеру суспільних відносин або ж із компетенції Національної поліції, конкретної посадової особи) [25, с. 221] наприклад, наказ Національної поліції України від 06 листопада 2015 р. № 1 (зі змінами) «Про затвердження структури Національної поліції України» визначає структуру апарату Національної поліції та її територіальних органів; наказ Національної поліції України від 14 листопада 2015 р. № 90 «Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Національної поліції України» [26] деталізує особливості реалізації оперативно-розшукові функції зазначеного департаменту.

Аналіз як вище зазначених нормативно-правових актів, так і деяких інших, які тим чи іншим чином репрезентують нормативно-правові засади реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції дає можливість зробити наступний проміжний висновок: чинним законодавством достатньо чітко врегульовано адміністративно-правовий статус уповноважених органів та підрозділів, що реалізують означену діяльність, а також суб'єктів контролю та нагляду за процесом її здійснення.

Висновки. Нормативно-правові засади реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції встановлюють загальні вектори, цілі, фундаментальні концепції, конкретні правила, стандарти і процедури тощо, які лежать в основі реалізації оперативно-розшукової функції в адміністративній діяльності Національної поліції, а нормативні (правові) основи – репрезентують сукупність правових норм конкретного призначення (наприклад, порядку утворення територіальних чи відокремлених підрозділів, перевірки первинної оперативної інформації, негласного отримання інформації тощо). Безпосередній вияв аналізованих засад репрезентується через сукупність правових основ, об'єктивованих системою чинних нормативно-правових актів.

Класифікаційний поділ системи правових основ означеної діяльності доречно здійснювати за ієрархічним чинником (схематично): 1) Конституція України та рішення Конституційного Суду України; 2) Закони України (звичайні – «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну поліцію», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про дер-

жавну таємницю», «Про боротьбу з корупцією», «Про інформацію» тощо та кодифіковані – Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України); 3) підзаконні нормативно-правові акти вищих органів виконавчої влади (постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства внутрішніх справ України, у тому числі спільні з іншими органами влади); 4) відомчі підзаконні правові акти (накази Національної

поліції України, розпорядження прокуратури при здійсненні нею повноважень з нагляду за додержанням законів оперативними підрозділами Національної поліції України); 5) документи, які регулюють адміністративну діяльність Національної поліції в рамках реалізації міжнародної співпраці у сфері оперативно-розшукової діяльності й загалом її належного здійснення (декларації, конвенції, угоди, меморандуми тощо).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т.; уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К. : АКОНІТ, 1999. Т. 3. 2001. 928 с.
3. Шишка Р. Б. Категорія «засади» у приватному праві. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 144–147.
4. Божко В. Аналіз співвідношення змісту термінів «засада» і «принцип» крізь призму правових позицій Конституційного Суду України. *Вісник Львівського університету імені Івана Франка*. 2011. Вип. 54. С. 124–132.
5. Легенький М. І. Категоріально-змістові передумови дослідження адміністративно-правових засад формування і реалізації державної політики у сфері освіти. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : *Юридичні науки*. 2018. № 3. С. 25–31.
6. Буравльов С.І. Адміністративно-правові засади діяльності господарських судів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; НДПП. Київ, 2021. 217 с.
7. Шпарага Ю.І. Нормативні засади діяльності регіонального департаменту соціального захисту населення: порівняльно-правовий аналіз. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3(28). Т. 2. С. 134–138.
8. Наумов А.О. Правові засади діяльності Служби безпеки України із захисту державного суверенітету й територіальної цілісності та місце серед них адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 5. Т. 2. С. 97–101.
9. Фролов Ю.М. Правові засади діяльності вищих навчальних закладів в Україні. *Форум права*. 2013. № 1. С. 1079–1085.
10. Жарова О.П. Правові засади функціонування вищого навчального закладу в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2016. Вип. 19. С. 49–52.
11. Звіздай О.В. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 1. С. 242–249.
12. Боняк В. О. «Конституційно-правові засади», «конституційно-правові основи» та «конституційно-правові принципи»: співвідношення понять. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 64–76.
13. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>
14. Албул С. В. Кримінально-правові аспекти інноваційних методів виявлення та розкриття злочинів. *Правове життя сучасної України* : матеріали міжнар. звіт. наук. конф. проф.-викл. і асп. складу ОНЮА, (Одеса, 5–6 червня 2009 р.). Одеса, 2009. С. 525–527.
15. Шинкаренко І.Р. Правові та організаційно-тактичні питання діяльності підрозділів кримінального пошуку органів внутрішніх справ (за матеріалами органів внутрішніх справ): дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 21.00.06. Київ: НАВСУ, 1997.
16. Джафарова О.В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: питання теорії та практики: моногр. Харків : Діса плюс, 2016. 688 с. URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7754>.
17. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
18. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
19. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
20. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
21. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>

22. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

23. Про затвердження Інструкції про порядок взаємного використання систем відеоспостереження Служби безпеки України, Управління державної охорони України, Міністерства [...]: Наказ Служби безпеки України, Управління державної охорони, МВС України від 12.09.2016 № 475/265/917. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1292-16#Text>

24. Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо [...]: Наказ НА управління активами, Нац. антикорупційного бюро, Генеральної прокуратури України [...] від 20.10.2017 № 115/197-о/297/586/869/857. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1342-17#Text>

25. Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т. та ін. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України : монографія. Міністерство внутрішніх справ України ; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : Факт, 2022. 452 с.

26. Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 14 листопада 2015 р. № 90. *Національна поліція України: офіційний вебпортал*. URL: <https://www.npu.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-karnogo-rozshuku-nacionalnoyi-policiyi-ukrayini>.